

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976

BRNO 1978

Na jemněji uhlazené straně, nicméně poškozené, je ve dvou řádcích patrný staroslovanský nápis psaný kulatou glagolicí: ot /jer / če na š /jer / i že esi na nebei i / neboli začátek otčenáše "otče náš, jenž jsi na nebesích.."/3/. Přitom je předposlední písmeno obráceno, takže místo "nebesi" vznikla zkomolenina "nebei". Písmena jsou mělce rytá /výška 2,5 až 3 cm /.

Dalším nálezem, který rovněž nebylo možno zjistit in situ, je plochý kamenný kotouč z načervenalého, jakoby přepáleného pískovce, rozpadlý na dvě části plochým odštěpem pozadu /o průměru 10 cm/, který má ostrým rydlem neuměle vyrytý kříž s rozšířenými konci /tzv. maltézský kříž / uprosřed hladší strany /kříž má rozměry 4 cm x 3,5 cm /.

Bez bližšího archeologického průzkumu údajné plochy výše popisovaných nálezů / k dispozici byla plocha asi 20 x 5 m², přičemž by bylo nutno respektovat základy zvonice /, nelze se ani o stáří ani o původu popisovaných nálezů vyjádřit. Zlomky kamenné architektury, i když nemají výrazné rysy, by snad bylo možno uvádět do souvislosti s nalezenými keramickými střepy, které lze předběžně klást do průběhu 14., případně počátku 15. století.

P o z n á m k y :

- 1 Hosák L. Šrámek R., Místní jména na Moravě a ve Slezsku I, /A - L /, 501, Praha 1970.
- 2 Vlastivěda moravská, Moravskokrumlovský okres, Brno 1923, 236.
- 3 V souvislosti s výše popisovanými nálezy je možno se ještě zmínit o tom, že v moravskokrumlovském museu jsou uloženy střepy z nádob střední doby hradištní, nalezené v trati "Močidla". Ta leží v trojúhelníku silnice a polní cesty vedoucí k Miroslavským Kninicím /dříve Německé Knínice /, tedy v bezprostřední blízkosti Lesonic. H. Freising poznamenává, že sídlištní objekt s těmito nálezy nebyl zbytkem germánského osídlení, jak omylem uváděl J. Skutil /Moravské prehistorické výkopy a nálezy 1931, Obzor. prehist. IX, 1930-35, 159 /, ale že to byla jáma se slovanskými nálezy z doby hradištní.

Eine Steinplatte mit Inschrift aus Lesonice /Bez. Znojmo/. Beim Abnehmen der Humusschicht in der Umgebung des reparierten Glockenturmes in der Gemeinde Lesonice bei Mor. Krumlov /Bez. Znojmo / fand man an der Stelle der gewüsteten Feste /die Gemeinde wird zum erstenmal in schriftlichen Quellen im Jahre 1314 genannt und die Feste wird im Jahre 1349 erinnert /Architekturbruchstücke aus Sandstein und Keramikfragmente aus dem 14. Jahrhundert. Nach dem Gemeindechronist J. Hrabánek fand man hier auch eine Sandsteinplatte mit einer alt-slawischen Inschrift, geritzt in runder Glagolica "Ot/jer/če na š /jer/ i že esi nanebei / der vorletzte Buchstabe ist umgedreht und so entstand anstatt nebesi nebei, der Beginn des Vaterunser : Otče náš, jenž jsi na nebesích - Vater unser, der Du im Himmel bist - /.

Ausser diesem fand man angeblich auch eine rundliche Steinplatte mit eingeritztem einfachem "Malteser Kreuz". Da man keine näheren Fundumstände feststellen kann, wäre es notwendig in der Umgebung des Glockenturmes und in den Grundmauern der Feste eine Feststellungsgrabung vorzunehmen.

POKRAČOVÁNÍ VÝZKUMU DOMINIKÁNSKÉHO KLÁŠTERA V OPAVĚ /okr. Opava /

Vlasta Š i k u l o v á , Slezské muzeum Opava

Na základě výsledků stavebního průzkumu a zjišťovací sondáže z roku 1972 /1 / byl v roce 1975 zahájen výzkum kaple na jižní straně presbytáře kostela sv. Václava. Z písemných pramenů vyplývá, že koncem 16. století byla tato kaple rozdělena na dvě části, z nichž východní sloužila jako sakristie a západní byla přestavěna na pohřební kapli, v níž vybudovali svoji kryptu a oltář Mošovští z Moravčína /2 /.

Sonda rozměrů 3 x 2 m byla situována podél jižní zdi, východně od základů cihlové dělicí příčky. V těchto místech byl ve zdi kaple zjištěn stavebním průzkumem krb. Byla odkryta dlažba, komponovaná již do prostoru ohraničeného dělicí příčkou. Dlažba překrývala zásyp výkopu, do něhož byla osazena patka cihlové klenby, nesoucí zdivo příčky. V pískovém násypu pro dlažbu byly nalezeny mince, které umožňují spojovat vyzdění příčky i položení dlažby s přestavbou z konce 16. století.

Pod pískovým násypem se střídaly slabé vrstvy starších násypů s vrstvičkami nášlapků obsahujícími uhlíky, které se koncentrovaly v blízkosti krbu. Podle sedmi opavských a ratibořských haléřů, datujících tyto vrstvy, možno soudit, že krb byl v provozu již v 15. století a že tedy kaple sloužila jako sakristie snad již v této době. Starší vrstvy zde zatím ještě nejsou prozkoumány. Z nálezů

upozorní zvláště na mince, jichž bylo z této sondy zatím získáno celkem 22 kusů.

Současně probíhal výzkum krypty v západní části kaple. Nejhořejší vrstvu nad kryptou tvořila světlehnědá písčité navážka, nasypaná sem po zřícení cihlové klenby krypty. Kromě nálezu charakterisujících barokní období kláštera /součásti stavby, devocionalie, 14 mincí /, obsahovala i zcela recentní materiál z doby po zrušení kláštera, kdy zde bylo vojenské skladiště. Tato navážka byla dobře odlišitelná od tmavěšedé hlíny, ležící bezprostředně nad cihlami klenby. Byla to hlína ze starších vrstev, rozrušených při kopání prostoru pro kryptu, nasypaná nad klenbu před položením dlažby. Obsahovala i zlomky z charakteristických vrstev nášlapků stejného vzhledu jako byly v sondě. Obsah starších vrstev, k nimž se ještě v sondě nedospělo, je zde zastoupen keramikou ze 13. století a odpadem ze zpracovávání kostí. Na existenci požární vrstvy ukazují předměty, které prodělaly požár /např. přesná polovina blíže neurčitelné brakteátové mince, ohořelé lískové ořechy /.

Na vnitřní straně vchodu do krypty u západní zdi kaple byl pod spadenou klenbou ještě násypový kužel navážky se silnou příměsí malty z doby po zrušení kláštera, kdy byl obdobným způsobem zasypan i vchod do krypty v moravské kapli /3 /. Započato odkrývání koster, o němž bude referováno po dokončení této etapy výzkumu, plánovaném na rok 1977. V říjnu 1976 proveden ještě záchranný výzkum u východní zdi barokní budovy kláštera, kde se budovala příjezdní rampa. Výkop zachytil vrstvy z předklášterního období, jejichž obsah potvrzuje, že ve 2. polovině 13. století zde byl požár, jehož doklady byly zjištěny i na jiných místech klášterního areálu /4 /.

P o z n á m k y :

- 1 V. Šikulová, Záchranné akce v areálu středověké Opavy, Přehled výzkumů 1972, Brno 1973, 90.
- 2 G. Kürschner, Das Buch der Stiftungen zum ehemaligen Dominikaner-Kloster in Troppau, Opava 1903, 24-25, 82.
- 3 V. Šikulová, Krypta v moravské kapli kostela sv. Václava v Opavě, Přehled výzkumů 1968, Brno 1970, 67.
- 4 V. Šikulová, Záchranné akce v areálu středověké Opavy, Přehled výzkumů 1971, Brno 1972, 121.

Fortsetzung der Grabung des Dominikaner Klosters in Opava /Bez. Opava/. In der Kapelle auf der Südseite des Presbyteriums der Kirche des Hl. Wenzels wurde eine Sonde in der Nähe des Kamins gelegt, der bei bauwirtschaftlichen Untersuchungen der Südwand der Kapelle festgestellt worden war. Es wurde die Pflasterung abgedeckt, die sich zur Ziegelquerwand bezieht, durch die die Kapelle am Ende des 16. Jahrhunderts in eine Sakristei und in die Bestattungskapelle der Familie Mošovský aus Moravčín abgeteilt wurde. Die älteren Aufschüttungsschichten und der eingetretene Boden mit Holzkohlestückchen um den Kamin konzentriert und durch Troppauer sowie Ratiboř-Heller datiert belegen, dass der Kamin bereits im 15. Jahrhundert in Betrieb war und somit also die Kapelle als Sakristei vielleicht bereits zu dieser Zeit diente. Insgesamt fand man in dieser Sonde 22 Kleinmünzen. Die älteren Schichten sind noch nicht untersucht worden.

Oberhalb der Familiengruft der Mošovský's förderte man die jüngste Aufschüttung, durch die die Gruft nach dem Einsturz des Gewölbes zugeschüttet wurde, ferner die Aufschüttung, mit der der Eingang in die Gruft nach dem Auflösen des Klosters zugeschüttet wurde sowie die Aufschüttung aus der Bauzeit der Gruft, aus Erden von älteren Schichten stammend, die beim Graben des Raumes für die Gruft gefördert worden waren. Auf der Ostseite des Klostergebäudes hat man eine Rettungsgrabung beim Erdaushub für eine Rampe durchgeführt. Der Inhalt der Schichten aus dem vor-klosterlichen Zeitabschnitt bestätigte, dass in der 2. Hälfte des 13. Jahrhunderts diesen Ort ein Brand heimsuchte, dessen Belege man auch an anderen Stellen des Klosterareales festgestellt hat.

BEENDUNG DER GRABUNG VON KIRCHENFUNDAMENTEN AUF DER DORFWÜSTUNG KOVÁLOV BEI ŽABČICE

/Bez. Brno-venkov /

Josef U n g e r , Regionální muzeum Mikulov

Im Juli und August 1976 hat man die Grabung der im Jahre 1975 auf der Dorfwüstung Koválov entdeckten Kirche beendet. Die Grabung konzentrierte sich auf die Untersuchung der Gräber im Inneren der Kirche. Es wurde festgestellt, dass einige Gräber durch den Kirchenbau gestört worden waren, woraus zu schliessen ist, dass man an diesem Orte bereits vor dem Aufbau der Kirche bestattete, die zum erstenmale in schriftlichen Quellen des Jahres 1269 angeführt wird /CDM IV, 31 /. Bei dem Schädel in einem Grab ausserhalb der Kirche hat man eine bisher nicht bestimmte Münze entdeckt. Nach der Dokumentation und der Abnahme von Baumaterialproben wurden die Kirchengrundrisse verschüttet, um den Anbau eines Weingartens zu ermöglichen.

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1976 .

- Vydává : Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor : Akademik Josef Poulík
Redaktoři : Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady : Dr. R. Tichý, E. Tichá
Kresby : doc. dr. B. Klíma, A. Životská
Na titulním listě : Bronzová přezka ze slovanského sídliště v Mutěnicích
Tisk : Moravské tiskařské závody, n.p. Olomouc, závod Guttwaldov, provoz 34 -
Kyjov
Evidenční číslo : ÚVTEI-73332
Vydáno jako rukopis - 450 kusů - neprodejné